



DROZDZYNA MARZEN

Jolanta Wasilewska



Program wychowania przedszkolnego

Wstęp

Program „Drużyna marzeń” jest przeznaczony dla nauczycieli dzieci w wieku od 3 do 6 lat uczęszczających do przedszkola lub oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej. W szczególności polecany jest do pracy w grupach mieszanych, zróżnicowanych wiekowo. Jest zgodny z podstawą programową wychowania przedszkolnego¹. Gwarantuje realizację podstawy programowej, a jednocześnie daje nauczycielom możliwość rozszerzenia treści w programach własnych, zgodnie z potrzebami konkretnej grupy. Ponieważ zapisy w podstawie programowej mają charakter bardzo ogólny, w programie „Drużyna marzeń” podane są treści edukacyjne, których realizacja umożliwi zdobycie przez dzieci umiejętności wskazanych w podstawie programowej. Uwzględnienie celów szczegółowych, opisujących umiejętności dziecka na koniec wychowania przedszkolnego, ułatwi planowanie pracy z konkretnymi tematami. Cele te zostały podzielone na cztery etapy, zgodnie z grupami wiekowymi: trzylatki, czterolatki, pięcioletki i sześciolatki. Podział ten jest umowny. Jedynym kryterium doboru celów i treści nauczania oraz wymagań stawianych dziecku powinny być jego możliwości rozwojowe. Dlatego zwłaszcza nauczyciel pracujący z grupą dzieci w różnym wieku powinien traktować te cztery poziomy celów jako kolejne etapy osiągnięcia określonych umiejętności, a podczas planowania sytuacji edukacyjnych powinien brać pod uwagę nie wiek dziecka, lecz jego aktualne możliwości i indywidualizować zadania zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami wychowanków.

W kontekście dynamiki zmian społecznych, gospodarczych, technologicznych i ekologicznych we współczesnym świecie program – dbając o wszechstronny rozwój dziecka – koncentruje się zwłaszcza na rozwoju tych kompetencji, które z jednej strony są niezbędnym warunkiem dobrego funkcjonowania we współczesnym świecie, z drugiej zaś sprawiają dzieciom coraz więcej trudności.

¹ Załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017, poz. 356 ze zmianami).

Uwzględnia kompetencje kluczowe, sformułowane przez Parlament Europejski i Radę Europy w 2018 roku², oraz zdiagnozowane potrzeby dzieci. Do jego realizacji zalecane są efektywne, cenione przez nauczycieli i nowatorskie metody pracy.

Program „Drużyna marzeń” zapewnia rozwój wszystkich kompetencji kluczowych:

1. w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
2. językowych;
3. matematycznych oraz w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii;
4. cyfrowych;
5. osobistych, społecznych i w zakresie uczenia się;
6. obywatelskich;
7. w zakresie przedsiębiorczości;
8. w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Dbając o zdobywanie umiejętności zapewniających dzieciom dobre funkcjonowanie w obecnej rzeczywistości i przyszłości, program w równym stopniu sprzyja rozwijaniu tzw. umiejętności akademickich, takich jak: liczenie, czytanie, wiedza o otaczającym świecie, a także umiejętności społeczno-emocjonalnych. W rozwoju kompetencji matematycznych wykorzystuje lubianą przez nauczycieli, sprawdzoną i efektywną edukację matematyczną według koncepcji prof. Edyty Gruszczyk-Kolczyńskiej, naukę kodowania i rozwijanie myślenia logicznego. Program kładzie nacisk na znaczenie kompetencji społecznych, które są fundamentem dobrego funkcjonowania każdego dziecka zarówno w rodzinie, jak i poza nią: w przedszkolu, szkole, a w przyszłości – w pracy zawodowej. Niedostatki w tym zakresie są często przyczyną nieporozumień i konfliktów wśród dzieci, podczas gdy umiejętne komunikowanie swoich potrzeb, bez krzywdzenia i atakowania innych, sprzyja nawiązaniu dobrych relacji. Program zwraca uwagę na to, że problemy w funkcjonowaniu dzieci w środowisku przedszkolnym wiążą się nie tylko – jak opisują to twórcy *Treningu Umiejętności Społecznych (TUS)*³ – z „nadwyżką

² Zalecenie Rady z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz.U. UE z dnia 4 czerwca 2018 r.).

³ E. McGinnis, A.P. Goldstein, *Skillstreaming. Kształtowanie umiejętności ucznia*, Warszawa 2001.

behawioralną” w zakresie ich rozwoju (co przejawia się nadmierną ruchliwością, wrażliwością układu nerwowego), lecz także z „behawioralnym deficytem” (brakami w zakresie umiejętności społecznych). Z pierwszego rodzaju przyczyn trudnych zachowań dzieci nauczyciele doskonale zdają sobie sprawę. Warto jednak zwrócić uwagę, że takie zachowania mogą być także spowodowane brakiem konkretnych umiejętności. Oprócz rozwijania umiejętności społecznych w toku codziennego współdziałania z innymi dziećmi i dorosłymi, obserwowania i naśladowania ich, program zachęca do systematycznego, przemyślanego i celowego uczenia dzieci konkretnych umiejętności. Mają temu służyć elementy Treningu Umiejętności Społecznych. Dzieciom przejawiającym trudności w kontaktach interpersonalnych pomoże to zdobyć konkretne umiejętności, a pozostałym – podnieść poziom tych umiejętności.

Nauczyciele pracujący w przedszkolu zauważają, że coraz więcej dzieci przejawia różnorodne trudności przetwarzania sensorycznego. Z tego powodu program kładzie nacisk na znaczenie zmysłów w nauce i proponuje sposoby pokonywania trudności związanych z zaburzeniami przetwarzania sensorycznego. W celu profilaktyki zaburzeń integracji sensorycznej oraz rozwoju kreatywności i ekspresji kulturalnej dzieci program zachęca do zabaw z wykorzystaniem pomocy powszechnie dostępnych w każdym przedszkolu. Pokazuje, jak każdy nauczyciel (nie terapeuta) może uwrażliwiać zmysły swoich podopiecznych i usprawniać przetwarzanie odbieranych bodźców. Zachęca do zapewnienia dzieciom jak największej ilości ruchu (najlepiej na świeżym powietrzu) oraz angażowania wszystkich zmysłów podczas pobytu dziecka w przedszkolu, zarówno w trakcie zajęć, jak i zabaw. Takie podejście sprzyja doskonaleniu przetwarzania zmysłowego u tych dzieci, u których jest ono prawidłowe, oraz wspieraniu integracji sensorycznej w przypadkach, gdy jest ona zaburzona.

Program uwzględnia znaczenie rozwoju inicjatywności i przedsiębiorczości dzieci, dokonującego się za pomocą wdrażania ich do samodzielności i współodpowiedzialności za funkcjonowanie grupy przedszkolnej w duchu pozytywnej dyscypliny. Wspiera także rozpoznawanie przez dzieci swoich mocnych stron i zainteresowań oraz zapoznaje przedszkolaki z pracą ludzi różnych zawodów, aby ułatwić preorientację zawodową. Przywiązuje dużą wagę do rozwijania samoświadomości i adekwatnej samooceny poprzez odpowiednie podejście do popełniania błędów, które traktowane są jako okazja do nauki. Głównym celem każdego nauczyciela powinno być rozwinięcie u dziecka pozytywnego obrazu samego siebie, mimo że nie we wszystkim jest ono doskonałe i nie wszystko zawsze mu się udaje. Dzieci uczą się o sobie na podstawie reakcji osób dorosłych; opinię o sobie

tworzą na podstawie tego, jak dorośli się do nich zwracają i co do nich mówią. Niezwykle istotne jest, czy reakcję dorosłego można zinterpretować jako „ufam ci, wiem, że sobie poradzisz”, czy też „zrobię to za ciebie, bo ty nie dasz sobie z tym rady, nic ci nie wychodzi”.

Dbając o wszechstronny rozwój dziecka, program zwraca uwagę na jego podmiotowość oraz rozwój w duchu wartości uniwersalnych. Zgodnie z celami wychowania przedszkolnego zawartymi w podstawie programowej przedszkole powinno umożliwić wychowankom gromadzenie doświadczeń prowadzących do poznania takich wartości, jak: prawda, dobro i piękno. Szczególne znaczenie w realizacji programu i zamierzonych celów ma postawa nauczyciela, który jest wzorem dla dzieci oraz modeluje ich umiejętności społeczne i przejmowane wartości. Jest on dla dziecka źródłem doświadczania wartości poprzez postawę, jaką prezentuje. Ta świadomość powinna mu towarzyszyć podczas pracy. Przedszkole musi być miejscem, w którym dziecko doświadcza wartości, poznaje je, a wraz z wiekiem tworzy własny system wartości, którym będzie się kierować w życiu.

Niniejszy program kładzie szczególny akcent na podmiotowe traktowanie dziecka, podążanie za jego potrzebami i zainteresowaniami, rozwijanie umiejętności społecznych, naukę komunikacji, profilaktykę zaburzeń przetwarzania sensorycznego, pomoc w dostrzeganiu i rozwijaniu mocnych stron dziecka. Cele te są realizowane z wykorzystaniem najnowszej wiedzy psychologicznej i pedagogicznej oraz nowoczesnych metod pracy, zwłaszcza metod aktywizujących. Daje to nauczycielom możliwość wykorzystania umiejętności zdobywanych w trakcie doskonalenia zawodowego, dotyczących zarówno specjalnych potrzeb edukacyjnych dzieci (integracji sensorycznej, terapii ręki), jak i wspierania zdolności dzieci poprzez rozwijanie ich umiejętności matematycznych, kreatywności i uzdolnień artystycznych.

Nauczyciel realizujący ten program powinien być świadomy, że najważniejszym warunkiem osiągnięcia celów w nim zawartych, a więc jego skuteczności, jest zbudowanie relacji z dzieckiem. Nawet najnowocześniejsze, najpopularniejsze metody stosowane w pracy z dzieckiem nie będą skuteczne, jeśli nie będzie ono miało poczucia, że nauczycielowi na nim zależy, że jest dla niego ważne, że jest akceptowane nawet wtedy, gdy nauczyciel nie pochwała jego zachowania. Psychologowie i pedagodzy udowodnili, że pozytywne relacje nauczyciela z dzieckiem sprzyjają zmianie jego zachowania, dlatego każdy nauczyciel, rozpoczynając realizację tego programu, powinien przeanalizować swoje relacje z dziećmi, zwłaszcza przejawiającymi trudne zachowania. Niech towarzyszy mu świadomość, że pierwszym krokiem, od którego należy rozpocząć realizację tego programu, jest zbudowanie pozytywnej relacji z dzieckiem.